

САВЕЗ СИНДИКАТА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

БАЊА ЛУКА, ул. Српска 32

тел. 051/214-795, факс: 051/214-895,

e-mail: info@savezsindikatars.org

www.savezsindikatars.org

**ПРИЈЕДЛОГ ГЛОБАЛНИХ И СЕКТОРСКИХ РЕФОРМСКИХ
МЈЕРА САВЕЗА СИНДИКАТА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ЗА
ПРОГРАМ ЕКОНОМСКИХ РЕФОРМИ РЕПУБЛИКЕ
СРПСКЕ ЗА ПЕРИОД 2021-2023 ГОДИНЕ**

Глобалне мјере су подјељене на:

I. Законодавне активности

II. Стратешке активности

III Социјални дијалог

I ЗАКОНОДАВНЕ АКТИВНОСТИ

Савез синдиката Републике Српске, захтијева потпуну реализацију започетих законодавних активности на:

1. Измјенама и допунама Закона о раду (Радна група је израдила Радни материјал измјена и допуна Закона о раду и доставила Влади Републике Српске). Важећи Закон о раду представља препреку за раст и конкурентност, а доношење измјена и допуна Закона не захтијева додатна финансијска средства.
2. Измјенама и допунама Закона о заштити на раду Републике Српске (Формирана Радна група која ради на утврђивању нацрта измјена и допуна Закона). Измјене и допуне Закона о заштити на раду се доносе ради стварања правног основа за израду Стратегије заштите на раду. Доношење овог Закона битно ће утицати на конкурентност и раст продуктивности и не захтијева додатна финансијска средства.
3. Доношење Закона о спречавању узнемиравања на раду у Републици Српској (Радна група је утврдила радни материјал Закона који је упућен Влади Републике Српске). Доношење овог Закона битно ће утицати на конкурентност и раст продуктивности и не захтијева додатна финансијска средства.

Савез синдиката Републике Српске у законодавном дијелу инсистира и на доношењу:

4. **Закона о здравственој заштити Републике Српске**
5. **Закона о здравственом осигурању Републике Српске**

Овим законским рјешењима потребно је на бољи и квалитетнији начин уредити систем здравствене заштите, утврдити праведнији и већи обим права на примарном и секундарном нивоу, јасно разграничити права која произилазе за оне који плаћају доприносе и за оне који не плаћају доприносе, изнаћи могућности рефундације накнаде плате у 100% износу за тешка обољења, извршити реформу Фонда здравственог осигурања, те да у управним одборима Фонда здравственог осигурања и Јавног фонда за дјечију заштиту буду

укључени послодавци и синдикат. Наведена законска рјешења морају у процедуру ићи у пакету. (Доношење ових закона битно ће утицати на конкурентност и раст продуктивности).

- б. **Закон о удружењима и фондацијама Републике Српске** којим ће се јасније дефинисати посебни услови за оснивање и рад синдиката. (Доношење овог закона не захтијева додатна финансијска средства).

Измјене и допуне, као и доношење наведених законских прописа, допринијеће и побољшању пронаталитетне и демографске слике Републике Српске у циљу заштите жена-радница, мајки и будућих мајки, што је и дио програмских активности и иницијатива које је припремио и покренуо Савез синдиката Републике Српске.

То би се првенствено односило на то да труднице имају право на накнаду боловања у износу од 100% накнаде плате за вријеме трудноће, да се радницама-трудницама, које раде по основу уговора о раду на одређено вријеме, омогући коришћење породилског одсуства у пуном капацитету, да мајке за вријеме њега болесног дјетета , узраста до 7 година, имају право на накнаду плате за вријеме боловања у 100% износу, да се радницама на породилском одсуству, повећа накнада, у случају повећања плате у предузећу или установи у којој је запослена.

II СТРАТЕШКЕ АКТИВНОСТИ

Када су у питању стратешке активности, Савез синдиката Републике Српске **инсистира на:**

1. Доношењу Стратегије заштите и здравља на раду.

Сви извјештаји Инспекције рада указују на прилично лоше стање у области заштите и здравља на раду. Нажалост сваке године се повећава број повреда на раду, број повреда са смртним исходом, а све чешће се појављују и нова „атипична“ обољења која утичу на радне способности радника. Одређена питања нису нормативно уређена, као што је рад на изразито високим и ниским температурама, што додатно усложњава постојеће стање у области заштите и здравља на раду. Све ове чињенице јасно показују да је неопходно понудити боља и квалитетнија законска и подзаконска рјешења у овој области и укључити све релевантне институције у Републици Српској.

Стратегија заштите и здравља на раду има за циљ успоставу механизма за прикупљање података заштите здравља на раду откривање нових опасности и настајање ризика, препознавање опасних сектора или

дјелатности, развој превентивних мјера, као и спровођење политика система и програма на националном нивоу, секторском и нивоу предузећа.

Све ово у циљу повећања свијести о заштити здравља на раду како код послодавца тако и код самог радника.

2. Доношењу Стратегије запошљавања Републике Српске за период 2021-2026. годину

У циљу смањења броја незапослених, збрињавања радника који остају без посла, посебно због посљедица изазваних пандемијом вируса Covid-19, те смањењу одлива радно-способног становништва Републике Српске у иностранство, потребно је подстакнути све одговорне у Републици Српској за израду програма запошљавања који ће обезбиједити постојећа и креирати нова радна мјеста, нарочито у привреди, као и повећати економску активност становништва у Републици Српској.

3. Потпуној реализацији Програма социјалног збрињавања у наредне три године свих радника који су у процесу приватизације и стечаја предузећа остали без посла и да ова мјера буде потврђена у Буџету Републике Српске. Наиме, на повезивање радног стажа у оквиру Програма социјалног збрињавања чека још око осам хиљада радника за шта је потребно издвојити најмање 25 милиона КМ.

III СОЦИЈАЛНИ ДИЈАЛОГ

1. ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР (КОЛЕКТИВНИ УГОВОРИ И СИСТЕМ ПЛАТА)

Право радника на плату је основно право из радног односа.

Систем плата у Републици Српској није добро уређен и на то указују огромне разлике у платама на истим пословима у различитим дијеловима привредног и јавног сектора, као и велики број неуједначених прописа који регулишу ову област.

Закон о раду Републике Српске и Устав Републике Српске прописују да свако по основу рада има право на плату односно зараду, у складу са законом и колективним уговором.

Сам појам плате у законодавству Републике Српске није прецизно и јасно дефинисан. У Закону о раду помињу се различити термини: основна плата, нето плата зарада, бруто плата, плата, плата прије опорезивања, плата након опорезивања, плата увећана за доприносе, накнаде плате, увећања плате,

коэффициент, цијена рада, радни учинак, остала примања, најнижа плата... Истовремено, начин утврђивања висине плате није потпуно и прецизно одређен.

Појам плате дефинисан у закону није лако примјењив у пракси.

Проблем у примјени законске одредбе, представља и недовољно јасно дефинисање елемената основне плате, те појма радног учинка, који само у синтези чине плату за обављени рад и вријеме проведено на раду. Међутим, у пракси се показало да послодавци радницима исплаћују само дио плате која се односи на основну плату, док се плата за радни учинак, нити обрачунава нити исплаћује. Дио плате за радни учинак је најчешће злоупотребљаван правни институт, који се примјењује као негативан фактор, односно основ за умањење плате.

Једна од карактеристика система плата Републике Српске у дијелу јавног сектора, јесте постојање низа законских рјешења којима се, на битно другачији начин, дефинише појам плате за буџетске кориснике у односу на остале запослене у Републици Српској. Посебним законима о платама, за сваки појединачни јавни сектор, јасно је прописано да се плата запослених састоји од основне плате, увећања плате и накнада прописаних законом. Такође је дефинисано да плату чини плата прије опорезивања порезом на доходак, те да је бруто плата - плата увећања за доприносе. Овим посебним законима, регулисано је да се плата увећава по основу: година стажа осигурања, рада ноћу, рада током републичких празника и других дана када се по закону не ради, отежаних услова рада. Такође је дефинисано да су накнаде за топли оброк и регрес урачунате у износ основне плате и не могу се посебно исказивати. Дакле, примјетне су разлике у појму плате, елементима плате, начину обрачуна плате, који може довести до низа недоумица у самом систему плата.

Овакав начин обрачуна плата и самих дефиниција плата кроз различите законе у Републици Српској доводи до низа нејасноћа и недоречености код самог обрачуна плата и правне несигурности. Због нејасног и компликованог одређивања основне плате радника долазимо у ситуацију да радници буду различито вредновани и плаћени за рад исте вриједности за које је потребна иста стручна спрема.

У условима када утврђивање износа плате није јасно дефинисано, када немамо закључен Општи колективни уговор и посебне колективне уговоре у привреди, послодавци користе ситуацију и путем својих интерних аката, правилника о раду или одлука утврђују износ плате, а што је супротно Закону о раду и Уставу Републике Српске.

Данас имамо ситуацију да послодавци, најчешће путем уговора о раду, утврђују директно са радником, један на један, износ плате који се креће углавном у висини најниже плате или незнатно изнад износа најниже плате.

Због тога су плате тако ниске, а контролни органи немају механизме односно закључене колективне уговоре на основу којих би могли утврдити реалан износ плате.

Ситуација је још тежа у предузећима у којим није организован синдикат.

Стање изазвано пандемијом вируса Covid -19 и његове посљедице показале су колико је радник битан, колико је битно заштитити здравље сваког радника, колико је битно да очувамо радна мјеста, обезбиједити сигурно радно мјесто и здраву радну средину, те очувати плате радника.

С тим у вези, потребно је прецизније дефинисати одређене институте: накнаду плате за вријеме привремене спријечености за рад (карантин, изолација, самоизолација...), рад од куће, плаћено одсуство, накнада плате за вријеме немогућности за рад (чекање посла).

У циљу рјешавања постојеће ситуације и изналажења што бољих рјешења за побољшање економско-социјалног положаја радника и њихових породица, те опоравка стања изазваног пандемијом вируса Covid -19 предлажемо сљедеће:

МЈЕРЕ:

- 1. Очување здравља радника и свих грађана и досљедна примјена Закона о заштити на раду, уз поштовање свих препорука и мјера надлежних институција;**
- 2. Очување радних мјеста и достигнутог нивоа права радника;**
- 3. У што краћем року наставити преговоре и закључити колективне уговоре и то: Општи колективни уговор, како би се утврдио минимум права за све раднике у Републици Српској и посебне колективне уговоре у привреди, како би се на законит начин могао утврдити начин и висина плате у овим областима, те да се закључени посебни колективни уговори у потпуности поштују.**

На тај начин стварићемо нормативну основу контролним органима за провјеру и контролу обрачуна и исплате плата закључивањем колективних уговора.

Потребно је јачати социјални дијалог у Републици Српској, јер се с правом може рећи да је исти занемарен од стране пословне заједнице у Републици Српској.

- 4. Повећање најниже плате;**
 - 5. Повећање секторских плата;**
- У циљу повећања плата на начин предвиђен Законом о подстицајима у привреди Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број:52/19 и 78/20) предлажемо мјеру:

Да се свим привредним субјектима који повећају плате радницима изнад 600КМ омогући остварење права на поврат новчаних средстава у износу од 90% плаћених доприноса на износ повећања плате.

6. Растерећење привреде да директно утиче на резултат има повећање плата радника, а не само бенефит послодавцима.

Да се за свако новоотворено радно мјесто у привреди послодавацу обезбиједи стимулативне мјере.

7. Да се појачају мјере и активности на сузбијању рада на црно, исплате плата у ковери, контроли радног времена (пријава на два или четири сата, а радници раде осам и више сати).

8. Прецизније уређивање система плата и то:

а) јасно и једнообразно дефинисање појма плате и елемената за утврђивање плате. (закон и/или колективни уговор)

б) прецизно дефинисање појма најниже плате.

в) да један од елемената утврђивања основне плате буде најнижа плата умјесто цијене рада, што је до сада био случај.

г) утврђивање доње границе плате - полазних коефицијената по стручним спремама.

9. Досљедна примјена члана 10. став 3) Закона о порезу на доходак, на начин да порески обвезник пореза на лична примања (радник) стварно оствари право на одбитак од пореске основице - основни лични одбитак у износу од 6.000 КМ годишње, што сада није случај. (50 КМ мјесечно умјесто садашњих 30 КМ)

Омогућити свим пореским обвезницима (радницима) који имају право на одбитак од пореске основице које остварује путем пореске картице да одбитак остваре путем захтјева за поврат на мјесечном нивоу од Пореске управе Републике Српске (тренутно рјешење - радници са мањим платама не могу остварити ово право иако им је дато Законом о порезу на доходак).

10. Да Влада РС мјерама утиче на повећање агрегатне тражње, односно потрошње грађана.

Савез синдиката Републике Српске инсистира на досљедној реализацији Меморандума о заједничким мјерама закљученог између Владе Републике Српске и Савеза синдиката Републике Српске који садржи већину мјера које смо предложили.

СЕКТОРСКЕ МЈЕРЕ

НАЗИВ СЕКТОРА	ОПИС МЈЕРЕ
<p style="text-align: center;">Синдикат образовања, науке и културе РС</p>	<p>Синдикат образовања, науке и културе Републике Српске, као једини репрезентативни синдикат, који окупља чланове из предшколског васпитања и образовања, основног васпитања и образовања, средњег образовања и васпитања и ђачких домова, високог образовања и студентског стандарда, научно-истраживачких институција и свих институција културе у Републици Српској предлаже сљедеће мјере:</p> <p style="padding-left: 40px;">Очување здравља дјеце, ученика, студената и омладине и свих грађана Републике Српске радника у образовању, науци и култури као прворазредан задатак и изазов за све нас, који морамо испунити заједничким снагама, поштујући мјере надлежних органа у вези епидемије COVID – 19;</p> <p style="padding-left: 40px;">Надлежни органи, Влада Републике Српске и ресорна министарства су обавезни наћи посао за све запослене у областима образовања, науке и културе и не смију дозволити појаву дјелимичног технолошког вишка и технолошког вишка.</p> <p style="padding-left: 40px;">Плате и наканде запослених у институцијама образовања, науке и културе не смију бити самњене ни на који начин .</p> <p style="padding-left: 40px;">Када се створе услови, потребно је наставити реализацију Меморандума о заједничким мјерама ССРС и Владе Републике Српске на уједначавању платних коефицијената са осталим корисницима буџета Републике Српске и повећати плате свим запосленим у овим областима.</p>
<p style="text-align: center;">Синдикат трговине, угоститељства, туризма и услужних дјелатности РС</p>	<p style="padding-left: 40px;">Подршка и стимулативне мјере за домаћу производњу (купујмо домаће).</p> <p style="padding-left: 40px;">Наставак издавања ваучера за све пунољетне грађане Републике Српске који се могу искористити у свим туристичким капацитетима Републике Српске у 2021. години у износу од 100 КМ.</p>
<p style="text-align: center;">Синдикат здравства и социјалне заштите РС</p>	<p style="padding-left: 40px;">Да накнада плате за вријеме боловања а везано за COVID-19 буде у износу од 100%.</p> <p style="padding-left: 40px;">Да се здравственим радницима који раде у COVID одјељењима буде увећана плата до 20%.</p>

<p>Синдикат пољопривреде и прехранбене индустрије РС</p>	<p>Повећати подстицаје за примарну пољопривредну производњу, како би наши проивођачи учинили конкурентнији. Увезивање примарне пољопривредне производње и прехранбене индустрије у Републици Српској. Додатно заштити домаће производе.</p>
<p>Сидикат локалне самоуправе, управе и јавних служби Републике Српске</p>	<p>Од Владе Републике Српске се тражида помогну локалним самоуправама које нису у могућности да испоштују повећање плата за запослене у локалним заједницама предвиђено измјенама и допунама Посебног КУ за запослене у локалној самоуправи.</p>
<p>Синдикат саобраћаја и веза Републике Српске</p>	<p>Смањење основице за обрачун доприноса на плату,односно да привредни субјекти у друмском саобраћају буду повлаштени као привредни субјекти у области коже,текстила и обуће.</p>
<p><u>Друмски саобраћај</u></p>	<p>Редовна уплата субвенције за превоз ђака од стране Министарства финансија Републике Српске Ослобађање путарине за изградњу аутопутева, ефикаснија борба против дивљег нелегалног превоза и друге стимулативне мјере које би довеле до побољшања материјалног положаја запослених,редовнијој исплати нето зарада и уплати доприноса, већем запошљавању и мањем исказивању технолошког вишка радника.</p>
<p><u>Поштански саобраћај</u></p>	<p>Заштита универзалне поште која је резервисана услуга Пошта Српске као јавног оператера, а коју злоупотребљавају многи приватни поштански оператери кршећи Закон о поштанским услугама због недостатка адекватне контроле од стране инспектора. Како би се радницима у поштанском систему обезбиједила редовност исплата нето зарада, а самим тим и одрживост поштанског система у цјелини потребно је: Редовно уплаћивање дуговања према поштанском систему за извршене услуге од стране министарстава у Влади Републике Српске.</p>

<p><u>Жељезнички саобраћај</u></p> <p><u>Ваздушни саобраћај</u></p> <p>Синдикат медија и графичара Републике Српске</p>	<p>Због поштовања основног принципа поштанске службе доступности, пружања поштанских услуга на цијелој територији Републике Српске, која доприноси економској неодрживости већине пошта у руралним подручјима, а да не би дошло до гашења тих пошта а самим тим до исказивања технолошког вишка радника и угрожавања других радничких права Синдикат тражи:Редовна исплата субвенције из буџета Владе Републике Српске.</p> <p>Кад је у питању жељезнички саобраћај потребно је наставити са субвенцијом као и до сада како би се на квалитетан начин привела крају завршна фаза реструктуирања предузећа и како би била испоштована сва права радника.</p> <p>Синдикат тражи од Владе Републике Српске да се настави са субвенцијом у висини од 2020. године да би била испоштована сва радничка права, а уједно би се наставило са планским инвестицијама како би се обезбиједило функционисање Аеродрома на међународном нивоу, а самим тим би се очувала постојећа радна мјеста и створили услови за запошљавање нових радника.</p> <p>Законодавне активности</p> <p>Донијети Закон о Новинској агенцији Републике Српске (СРНА).Наведени закон је потребан како би се законски рјешило постојање и дјеловање Новинске агенције у Републици Српској. У земљама окружења такођер постоји такав закон нарочито као добар примјер истичем Хрватску , Хрватска новинска агенција, Хина.Напомињем да имамо и Закон о Радио телевизији Републике Српске.</p> <p>Потребне олакшице код модернизације технолошке опреме како у графичкој индустрији тако и у осталим гранама.Потребно је значајно смањити обавезе (царинске,пореске, и др) код увоза и куповине технолошке опреме која је новије генерације како би на тај начин задовољили стратегију Зеленог плана ЕУ. На овај начин би директно утицали на заштиту животне средине као једну од циљева програма ЕРП-а али би имали и модернију технологију што све доводи до ефикасног коришћења ресурса и боље конкурентије економије.</p>
---	--

Предсједница
Ранка Мишић